

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad en de Raad — Naar een efficiëntere en meer democratische besluitvorming voor het energie- en klimaatbeleid van de EU

(COM(2019) 177 final)

(2020/C 14/15)

Rapporteur: **Baiba MILTOVIČA**

Corapporteur: **Dumitru FORNEA**

Raadpleging	Europese Commissie, 3.6.2019
Rechtsgrondslag	Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Bevoegde afdeling	Vervoer, Energie, Infrastructuur en Informatiemaatschappij
Goedkeuring door de afdeling	11.9.2019
Goedkeuring door de voltallige vergadering	26.9.2019
Zitting nr.	546
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	136/39/11

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Conclusies

1.1.1. De onderhavige mededeling vormt een aanvulling op het vierde verslag over de stand van de energie-unie. In de mededeling wordt ingegaan op het wetgevingskader voor een meer democratische besluitvorming op het gebied van het energie- en klimaatbeleid van de EU en wordt voorgesteld om bij besluiten over energiegerelateerde belastingkwesties over te stappen van unanimitieit naar stemming met gekwalificeerde meerderheid (en naar de bijbehorende gewone wetgevingsprocedure).

1.1.2. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) is ingenomen met het voorstel om een beroep te doen op de overbruggingsclausules om voor een besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad en medebeslissing door het Europees Parlement te zorgen. Het EESC, dat binnen deze nieuwe structuur een belangrijke ondersteunende rol in de dialoog kan vervullen, dient daarbij te worden betrokken.

Het EESC staat achter de mededeling, maar vindt dat bij de efficiënte aansturing van de klimaat- en energiestrategie en de versterking van de samenhang van de EU-wetgeving inzake energiebelasting rekening moet worden gehouden met de belangen van Europese ondernemingen, werknemers en andere belanghebbenden, inclusief consumenten. Betrokkenheid en inzet van het maatschappelijk middenveld, ondersteuning door de lidstaten en instemming en engagement van de sociale partners zijn van belang voor het welslagen van dit proces.

1.1.3. Het EESC roept de EU op om het subsidiariteitsbeginsel ook bij besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen te blijven toepassen en zich op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen te concentreren op terreinen waar gemeenschappelijke doelstellingen niet beter op nationaal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt.

1.1.4. Aangezien sommige vormen van energiebelasting die worden overwogen mogelijk controversieel zijn, beveelt het EESC de Commissie ten eerste aan te verduidelijken dat een soortgelijke aanpak als die waarop in Mededeling COM(2019) 8 "Naar een meer efficiënte en democratische besluitvorming in het fiscale beleid van de EU" wordt aangestuurd, ook in dit geval wordt toegepast, zodat wordt vastgesteld welke belastingterreinen het minst omstreden zijn en daarmee als eerste in aanmerking komen.

1.1.5. Het EESC betreurt dat de Commissie in mededeling COM(2019) 177 niet nader ingaat op de mogelijke soorten specifieke belastingbesluiten die in het kader van stemming met gekwalificeerde meerderheid besproken zouden kunnen worden en dringt er bij haar op aan dit alsnog te doen.

1.1.6. Een behoedzame, op de lokale omstandigheden afgestemde benadering is geboden en er moeten stappen worden ondernomen om een rechtvaardige transitie te waarborgen zodat er geen werknemers, consumenten en gemeenschappen aan de zijlijn komen te staan. In dergelijke gevallen kan het noodzakelijk zijn dat de EU financiële compensatie biedt voor sociale en economische schade die door de nieuwe energiebelastingen wordt veroorzaakt.

1.2. Aanbevelingen

1.2.1. De mededeling over energiegerelateerde belastingprocedures moet:

- worden onderworpen aan een diepgaande analyse van de doelstellingen, de grondslag en de daarmee samenhangende structuur van energiebelasting alsook aan een grondige beoordeling van de sociaaleconomische gevolgen van de daarin omschreven maatregelen;
- deel uitmaken van een ruimere duidelijke routekaart die hand in hand gaat met ontwikkelingen op andere gebieden van de energie-unie, met gerichte, consistente maatregelen, waaronder stimulerings- en compensatiemaatregelen, ter ondersteuning van de overschakeling op een duurzamere energieproductie en energiestrategie.

1.2.2. De Commissie beschikt op grond van haar bestaande bevoegdheden over de nodige ruimte om maatregelen te nemen zonder dat de lidstaten hoeven te worden verzocht om soevereiniteit af te staan (via de specifieke of de algemene overbruggingsclausule), met name bij het volgende:

- de ontwikkeling van meer specifieke instrumenten krachtens artikel 194, lid 1, VWEU ter vergroting van de grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit, die een "prioriteit" vormt van de EU;
- omvorming van het bestaande mechanisme ter stimulering van de ontwikkeling van productie-/interconnectiecapaciteit; bevordering van "nationale diversiteit" en hefboomwerking in plaats van zich eraan te onderwerpen; een doeltreffender verankering van de energie-unie in de industriële basis van de EU; sterker gebruik van de vrijheid van verkeer en staatssteun;
- nationale energiebelastingen transparanter maken en de gevolgen van nationale besluiten overeenkomstig artikel 194, lid 2, VWEU opvangen die afbreuk kunnen doen aan het algemeen belang van de Unie, door gelijktijdig rekening te houden met het feit dat overheidsinterventies ook positieve effecten kunnen hebben;
- reorganisatie van de EU-energiemarkten om beter te kunnen inspelen op de gevolgen die de transitie in economisch en sociaal opzicht en op het gebied van internationale handel heeft voor consumenten, werknemers en bedrijven; samenwerking met derde landen dient gebaseerd te zijn op een gemeenschappelijk energiehandelsbeleid teneinde de lidstaten te beschermen tegen verstoringen van de economische markt en teneinde een toename van de Europese energieafhankelijkheid van derde landen te voorkomen.

1.2.3. Het industriebeleid van de EU moet een nieuwe impuls krijgen door profijt te trekken van de in de afgelopen jaren gedane investeringen in schone energie. Door Europese ondernemingen hierbij te ondersteunen zou het bruto binnenlands product verder kunnen worden verhoogd en zouden banen en inkomen kunnen worden gecreëerd, zodat verwachte stijgingen van de energiekosten beter zouden kunnen worden opgevangen.

1.2.4. De Commissie dient maatregelen voor een vernieuwing van de opzet van de markt te verbeteren, zoals verdere steun voor energiecoöperaties aan de vraagzijde of mogelijk het weer onder gemeentelijk beheer brengen van lokale distributienetten. Ook zou zij haar werkzaamheden op een andere manier moeten opzetten, bijvoorbeeld door een eventuele vermindering van het aantal bij de ontwikkeling van het energiebeleid betrokken agentschappen en een herziening van hun organisatie.

In dit opzicht zou het EESC nadere input kunnen verschaffen om te bepalen of de Europese consumenten en gemeenschappen, ondernemingen en werknemers reeds over de nodige instrumenten beschikken om verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de energietransitie en zo bij te kunnen dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de energie-unie. Dit zou kunnen gebeuren in de vorm van een initiatiefadvies van het EESC over de nieuwe opzet van de energiemarkt.

1.2.5. Energiekosten hebben rechtstreekse en onmiddellijke gevolgen voor alle ondernemingen, werknemers, consumenten en het leven van de burgers, zodat zorgvuldig rekening moet worden gehouden met de consequenties van een onevenwichtig initiatief op het gebied van energiebelasting. In dit verband is het EESC verheugd over de aankondiging van de nieuwe Commissievoorzitster dat er een CO₂-grensbelasting komt, om het concurrentievermogen van Europese ondernemingen op de wereldmarkt veilig te stellen en koolstoflekkage te voorkomen. Er moeten maatregelen worden genomen om de overgang naar een duurzamere energieproductie te bevorderen en allerlei groepen in de samenleving te helpen de gevolgen van de energietransitie op te vangen. Aan werknemers die hun baan verliezen, moeten nieuwe perspectieven worden geboden in de vorm van omscholing en andere via onderhandelingen overeengekomen oplossingen.

2. Inleiding

2.1. De mededeling gaat over de herziening van het energiebelastingkader en van het Euratom-Verdrag, twee kwesties die nauw verband houden met het thema soevereiniteit. Dit is een controversiële aangelegenheid en het verzoek om soevereiniteit over te dragen op een gevoelig gebied als belastingen vereist vooral in deze tijd een voorzichtige benadering. Zoals de Commissie onder het kopje 2.3 "Hervorming van de energiebelasting moet rekening houden met overwegingen van sociale rechtvaardigheid" (hoofdstuk 2.3) benadrukt, zou een belastingheffing op meer "vervuilende" energie tot een rechtstreekse benadeling van de zwakkere delen van de samenleving kunnen leiden. Een dergelijke maatregel zou dus door tal van Europese burgers als extra last kunnen worden ervaren. Het EESC is dan ook verheugd dat de Commissie de beladen aard van dit thema onderkent. Het wijst op de vele adviezen waarin het de Commissie voorstellen heeft aangereikt over de manier waarop deze problematiek aangepakt moet worden.

De behoefte aan een efficiëntere aansturing van de klimaat- en energiestrategie en grotere samenhang van de EU-wetgeving maakt het bijgevolg noodzakelijk om op alle niveaus van de samenleving een veel intensiever debat te voeren over de manier waarop besluiten op het gebied van energiebelasting worden genomen, rekening houdend met de belangen van Europese ondernemingen, werknemers en andere belanghebbenden, inclusief consumenten. Het juiste instrument hiervoor is een effectieve energiedialoog met het maatschappelijk middenveld op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau.

2.2. Tot slot zij eraan herinnerd dat het energiebeleid van de EU de afgelopen 20 jaar weliswaar nauw gekoppeld is geweest aan haar milieubeleid, maar in 2020 een nieuwe fase zal ingaan met bredere doelstellingen, uitgaande van de VN-doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling. Energie neemt tevens een centrale plaats in binnen het industriebeleid en de investeringen die de EU de afgelopen jaren in schone economie heeft gedaan, leveren nu wellicht rendement op doordat zij Europese bedrijven in een aantal innovatieve sectoren wereldwijd een voortrekkersrol verschaffen.

3. De mededeling van de Commissie

3.1. De Commissie formuleert in deze mededeling het verzoek om bij besluiten over energiegerelateerde belastingkwesties over te stappen van unanimititeit naar stemming met gekwalificeerde meerderheid (en naar de bijbehorende gewone wetgevingsprocedure).

3.2. Tevens beoogt de Commissie een versterking van de democratische verantwoording in het kader van het Euratom-Verdrag, dat het Europees Parlement niet dezelfde bevoegdheden verleent als het Verdrag van Lissabon.

3.3. In de mededeling wordt het thans bestaande kader op dit gebied geschetst: naast de gebruikelijke stemming met gekwalificeerde meerderheid (artikelen 194, lid 1 en lid 2, eerste alinea, VWEU) en het uitdrukkelijke recht van de lidstaten om bepaalde energiebeleidsmaatregelen vast te stellen (artikel 194, lid 2, tweede alinea, VWEU) is op energiegebied eenparigheid van stemmen in de Raad vereist om bepalingen aan te nemen die voornamelijk van fiscale aard zijn (artikel 194, lid 3, VWEU), zoals eveneens het geval is voor milieumaatregelen van fiscale aard (artikel 192, lid 2, VWEU).

3.4. De Commissie acht de overstap naar een besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van cruciaal belang voor het verwezenlijken van de overgang naar schone energie en voor het bereiken van de energie- en klimaatdoelstellingen van 2030, ook gezien de belangrijke en toenemende invloed van belastingen en andere heffingen op de energieprijzen. In verband hiermee stelt de Commissie dat het door het unanimititeitsvereiste tot dusver onmogelijk is gebleken om de kaderrichtlijn energiebelastingen van 2003⁽¹⁾ te herzien. Deze richtlijn is grotendeels gebaseerd op achterhaalde uitgangspunten en niet ingegeven door doelstellingen op het gebied van schone energie:

- belasting op basis van het volume/gewicht van de verbruikte energieproducten, in plaats van op basis van hun energie-inhoud;
- ongewijzigde minimumbelastingtarieven die inefficiënte prikkels geven en tot oneerlijke concurrentie leiden.

Bovendien meent de Commissie dat stimulansen voor een grotere energie-efficiëntie worden ondermijnd door sectorspecifieke belastingvrijstellingen/-verlagingen (in de luchtvaart, de scheepvaart en het wegvervoer, in de landbouw- en visserij en in energie-intensieve bedrijfstakken).

3.5. Volgens de Commissie is de mededeling bedoeld om de weg te banen voor een herziening van de richtlijn van 2003, die erop is gericht:

- *krachtiger steun te bieden voor de overgang naar schone energie*, in de vorm van ecologisch consistente belastingtarieven en de vervanging van subsidies voor fossiele brandstoffen door een koolstofheffing;
- *duurzame en sociaal rechtvaardige groei te waarborgen*, via de overgang naar verbruiks- en milieubelastingen die groeivriendelijker zijn, alsook via de harmonisatie van de belastingniveaus in de lidstaten, met een te verwachten positief effect voor de consumentenprijzen, en

(¹) PBL 283 van 31.10.2003, blz. 51.

- *rekening te houden met overwegingen van sociale rechtvaardigheid*, door in het kader van het sociaal beleid en de socialezekerheidsstelsels passende flankerende maatregelen te ontwikkelen die de impact van de verschuiving van fiscale lasten ter bevordering van schone energie verzachten en sociaal aanvaardbaar maken (ondersteuning voor kwetsbare consumenten, stimulering van de transitie in economische sectoren en/of regio's, verlaging van de belasting op arbeid).

3.6. In de mededeling worden twee opties gepresenteerd voor de overgang naar stemming met gekwalificeerde meerderheid, die geen van beide een wijziging van het VWEU vereisen of iets veranderen aan de bestaande bevoegdheidsverdeling tussen de Unie en de lidstaten, namelijk een beroep op ofwel de **specifieke overbruggingsclausule**, die is neergelegd in de titel "Milieu" (artikel 192, lid 2, VWEU) en die het mogelijk maakt het gewenste procedurele doel te bereiken voor maatregelen op het gebied van energiebelasting die hoofdzakelijk van toepassing zijn op het milieu, of op de **algemene overbruggingsclausule** van artikel 48, lid 7, VEU, voor belastingmaatregelen die meer algemeen voor energiedoelstellingen zijn ontworpen. In beide gevallen is het aan de Raad om te beslissen over de overstap van unanimiteit naar stemming met gekwalificeerde meerderheid.

3.7. Tot slot wordt in de mededeling voorgesteld de democratische verantwoordingsplicht in het kader van het Euratom-Verdrag, dat gevoelige kwesties van algemeen belang regelt, te versterken door het Europees Parlement (dat thans slechts wordt geraadpleegd, zij het niet over de sluiting van internationale verdragen) en de nationale parlementen bij de besluitvorming te betrekken.

3.8. De inhoud van het Euratom-Verdrag wordt alleen in zoverre gewijzigd dat de informatierechten van het maatschappelijk middenveld worden uitgebreid, grensoverschrijdend overleg tussen de lidstaten wordt gewaarborgd in het geval van potentiële grensoverschrijdende gevolgen, waarbij in dergelijke gevallen een sterkere betrokkenheid wordt gegarandeerd van de Europese groep op hoog niveau voor nucleaire veiligheid en afvalbeheer (ENSREG) en het vermogen om te reageren op nucleaire ongevallen wordt versterkt. Hiertoe moet het Verdrag worden herzien volgens de gewone verdragsherzieningsprocedure van artikel 48 VEU.

4. Algemene opmerkingen

4.1. Het EESC is ingenomen met deze mededeling van de Commissie over de invoering van stemming met gekwalificeerde meerderheid op het gebied van energiebelasting teneinde de uitdagingen rond de klimaatverandering aan te pakken. Tevens steunt het EESC het voorstel om binnen het besluitvormingsproces in het kader van het Euratom-Verdrag een grotere rol toe te kennen aan het Europees Parlement en de nationale parlementen (die daar momenteel niet bij worden betrokken), alsook het voorstel van de Commissie om het maatschappelijk middenveld sterker bij de vormgeving van het beleid inzake kernenergie te betrekken, al geeft de Commissie in haar mededeling zelf aan dat deze ontwikkelingen een langetermijnbenadering vergen. Het EESC dringt aan op de totstandbrenging van een nauwer verband tussen toekomstige verslaglegging over de stand van de energie-unie en de voorgestelde strategie voor de middellange (2030) en de lange termijn (2050).

4.2. Het EESC erkent dat er onmiddellijk maatregelen moeten worden getroffen (aangezien meer dan 80 % van de CO₂-emissies afkomstig is van de productie en het verbruik van energie), maar roept de EU wel op om het subsidiariteitsbeginsel ook bij besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen te blijven toepassen en zich op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen te concentreren op terreinen waar gemeenschappelijke doelstellingen niet beter op nationaal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt. Hetzelfde geldt voor het evenredigheidsbeginsel, volgens hetwelk de inhoud en de vorm van het optreden van de EU niet verder mogen gaan dan de doelstellingen van de Verdragen (?).

4.3. Het EESC stelt met bezorgdheid vast dat de geleidelijke aanpak waarop in Mededeling COM(2019) 8 "Naar een meer efficiënte en democratische besluitvorming in het fiscale beleid van de EU" wordt aangestuurd, nl. een geleidelijke overgang in vier stappen naar besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid in het kader van de gewone wetgevingsprocedure op bepaalde domeinen van het gemeenschappelijk fiscaal beleid van de EU (?), niet terug te vinden is in Mededeling COM(2019) 177. Aangezien sommige vormen van energiebelasting die worden overwogen mogelijk controversieel zijn, beveelt het EESC de Commissie ten eerste aan te verduidelijken dat een soortgelijke aanpak ook in dit geval wordt toegepast, zodat wordt vastgesteld welke belastingterreinen het minst omstreden zijn en daarmee als eerste in aanmerking komen.

4.4. Het EESC betreurt dat de Commissie in mededeling COM(2019) 177 niet nader ingaat op de mogelijke soorten specifieke belastingbesluiten die in het kader van stemming met gekwalificeerde meerderheid besproken zouden kunnen worden en dringt er bij haar op aan dit alsnog te doen. Het zou zorgwekkend zijn indien er op EU-niveau besluiten zouden worden genomen over energiebelastingen die averechtse verdelingseffecten hebben, zoals een toename van de energiearmoede, bijvoorbeeld door overheidsbijdragen in de energiekosten van de laagste inkomens te schrappen. Er zijn delicate kwesties die de lidstaten in uiteenlopende mate raken, afhankelijk van de mate waarin zij zijn aangewezen op fossiele brandstoffen en er alternatieven voorhanden zijn. Een behoedzame, op de lokale omstandigheden afgestemde benadering is geboden en er moeten stappen worden ondernomen om een rechtvaardige transitie te waarborgen zodat er geen werknemers, consumenten en gemeenschappen aan de zijlijn komen te staan. In dergelijke gevallen kan het noodzakelijk zijn dat de EU financiële compensatie biedt voor sociale en economische schade die door de nieuwe energiebelastingen wordt veroorzaakt.

(?) SOC/626 Overbruggingsclausule (zie bladzijde ... van dit Publicatieblad).

(?) PB C 353 van 18.10.2019, blz. 90.

4.5. Energieprijzen die sneller stijgen dan de inkomens van huishoudens, inkomensongelijkheid in Europa en de kosten van de energietransitie (decentralisatie en digitalisering van de elektriciteits- en gasmarkt) zijn bepalend voor de mate waarin zich energiearmoede voordoet in een samenleving ⁽⁴⁾. De Europese energiearmoede-index (European Energy Poverty Index, EEPI) houdt bij, en geeft in een ranglijst aan, welke vorderingen de lidstaten maken bij het tegengaan van huishoudelijke energiearmoede en energiearmoede op vervoersgebied ⁽⁵⁾ en de mededeling zou, voortbouwend op de bevindingen van de Europese waarnemingspost voor energiearmoede, gekoppeld moeten worden aan een Europees actieplan dat erop is gericht energiearmoede uit te bannen door de onderliggende oorzaken ervan aan te pakken ⁽⁶⁾. Zoals het EESC in eerdere adviezen ⁽⁷⁾ heeft opgemerkt, “[vormen] energie-efficiëntie en het niet verbruiken van energie [...] geen energiebron op zich” en kunnen zij op zich dus geen oplossing bieden voor de problemen in verband met de klimaatverandering, de zekerheid van de energievoorziening en energiearmoede.

4.6. Vanwege de ont koppeling van de groothandels- en de kleinhandelsmarkt komen de consumenten niet in het genot van een billijk aandeel in de baten van de EU-inspanningen op energiegebied ⁽⁸⁾: verschillende factoren (zoals een late ontvlechting van distributienetwerken, subsidieelasten en het hoge faillissementspercentage onder nieuwe detailhandelaars) zorgen ervoor dat de sinds de liberalisering van de markt in ongekend tempo dalende groothandelsprijzen niet worden doorgegeven aan de kleinhandelsmarkt.

De kosten voor verbruikers van energie in de EU zijn toch al bijzonder hoog ⁽⁹⁾. Gezien het feit dat rond de 40 % van de door de consument betaalde eindprijs voor elektriciteit uit belastingen en heffingen bestaat, dient de Commissie een beoordeling te maken van het te verwachten effect van de energieprijzen, onder meer van het effect van belastingharmonisatie op de armste huishoudens.

4.7. Een nauwere coördinatie met het bredere industriebeleid, zonder dat de koppeling met het milieubeleid wordt opgegeven, zou een economische ontwikkeling opleveren die zou kunnen resulteren in:

- enerzijds een vermindering van potentiële sociale spanningen (hogere inkomens voor werknemers, waardoor de toenemende energiekosten kunnen worden opgevangen) ⁽¹⁰⁾, en
- anderzijds een beter beheer van de huidige Europese energiediversiteit: de thans bestaande verschillen in nationaal energiebeleid kunnen, bij een goed beheer op Europees niveau, voordelen bieden door gebruik te maken van dergelijke uiteenlopende en complementaire alternatieven in het kader van het beleid van de energie-unie.

4.8. Conform artikel 192, lid 2, VWEU over de speciale overbruggingsclausule en/of artikel 48, lid 7, VEU over de algemene overbruggingsclausule moet de ontwikkeling van een echte energie-unie gepaard gaan met de overdracht van soevereiniteit.

4.9. Ondanks het feit dat in de loop der jaren vooruitgang is geboekt op energiegebied, deels als gevolg van het EU-beleid (zoals de capaciteitsuitbreiding met betrekking tot hernieuwbare energie) en deels als gevolg van internationale factoren (zoals flexibeler voorwaarden voor de levering van lng, koolstofindexering en lagere prijzen) is er nog steeds sprake van problemen (waaronder de onder punt 4.11 hieronder genoemde wezenlijke problemen) die een sta-in-de-weg zijn voor de verdere ontwikkeling van een echte interne markt voor energie en voorkomen dat consumenten in het genot komen van een billijk aandeel in de baten.

4.10. Tot de belangrijkste belemmeringen behoren de beperkte ontwikkeling van grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit, met name in de elektriciteitssector, als gevolg van nationale besluiten en vertraging bij de uitvoering van EU-maatregelen ter verwezenlijking van de interconnectiedoelstelling voor elektriciteit van 10 % tegen 2010 en 15 % tegen 2030 (doelstellingen die toch al zeer beperkt, ontoereikend en niet-bindend zijn) ⁽¹¹⁾.

4.11. Sociale consensus moet tot de topprioriteiten behoren, aangezien uit de meest recente gegevens blijkt dat 4 tot 8 % van het besteedbare inkomen van huishoudens in Noord- en West-Europa wordt gespendeerd aan energie, tegen 10 tot 15 % voor gezinnen in Midden- en Oost-Europa ⁽¹²⁾. Een zware tol eist ook energiearmoede, die een probleem blijft vormen, hoewel de bestrijding ervan op zowel nationaal als Europees niveau als nieuwe prioriteit van het sociaal beleid is aangemerkt.

⁽⁴⁾ PB C 198 van 10.7.2013, blz. 1.

⁽⁵⁾ European Energy Poverty Index (EEPI) https://www.openexp.eu/sites/default/files/publication/files/european_energy_poverty_index-eepi_en.pdf

⁽⁶⁾ PB C 341 van 21.11.2013, blz. 21.

⁽⁷⁾ PB C 345 van 13.10.2017, blz. 120.

⁽⁸⁾ PB C 383 van 17.11.2015, blz. 84.

⁽⁹⁾ COM(2019) 1 final.

⁽¹⁰⁾ In eerdere resoluties heeft het Europees Parlement ervoor gewaarschuwd dat de decarbonisatiestrategie ook tot een enorme toename van de energiearmoede zou kunnen leiden (resolutie van 14 maart 2013 over het Stappenplan Energie 2050), zodat het de Commissie verzocht bruggen te bouwen tussen het sociaal beleid en het energiebeleid (resolutie van 14 april 2016 over het armoedebestrijdingsdoel halen in het licht van stijgende huishoudelijke kosten).

⁽¹¹⁾ Volgens de deskundigengroep van de Commissie neemt dit percentage voortdurend af en zullen sommige lidstaten de doelstelling van 10 % in 2020 niet halen. Zie blz. 25 van het verslag “Naar een duurzaam en geïntegreerd Europa — Verslag van de deskundigengroep van de Commissie betreffende doelstellingen voor elektriciteitsinterconnectie” van november 2017, blz. 25. Zie ook PB C 383 van 17.11.2015, blz. 84.

⁽¹²⁾ COM(2019) 1 final.

5. Specifieke opmerkingen

5.1. Energie is een rigide systeem waarin aanpassingen van infrastructuur en wetgeving gemakkelijk tien jaar in beslag nemen, terwijl de concurrentie ongemeen fel blijft (zoals duidelijk blijkt uit de Chinese zonnepanelen en de opkomst van de elektrischevoertuigindustrie). Een geheel nieuw, breder model voor het energiebeleid is vereist, een beleid dat er onder meer op is gericht toegevoegde waarde voor Europese ondernemingen te halen uit onderzoek op het gebied van de continuïteit van de energievoorziening bij gebruik van hernieuwbare bronnen, of Europese ondernemingen te steunen in sectoren als elektrische voertuigen, bijbehorende accu's van de nieuwste generatie of waterstof- of windturbines, waar zij een concurrentievoordeel hebben.

5.2. De Commissie moet een aanvullende bijdrage leveren aan de opzet en implementatie van het energiebeleid in de vorm van een routekaart, aangezien het energiebeleid uit meer dan alleen belastingen bestaat en in elk geval belastingen op zowel energieactiviteiten als energieproducten omvat. Uit ervaringen die in het verleden op andere terreinen zijn opgedaan, is gebleken dat de overdracht van soevereiniteit zonder de totstandbrenging van een echte, volledige unie tot grote onenigheid kan leiden (zoals in het geval van de Economische en Monetaire Unie).

5.3. Energiekosten hebben rechtstreekse en onmiddellijke gevolgen voor alle ondernemingen en het leven van de burgers, zodat zorgvuldig rekening moet worden gehouden met de consequenties van een onevenwichtig initiatief op het gebied van energiebelasting. In dit verband en op basis van de noodzakelijke sociale en economische effectbeoordeling is het EESC verheugd over de aankondiging van de nieuwe Commissievoorzitster dat er een CO₂-grensbelasting komt, om het concurrentievermogen van Europese ondernemingen op de wereldmarkt veilig te stellen en koolstoflekkage te voorkomen. Aan werknemers die hun baan verliezen, moeten nieuwe perspectieven worden geboden in de vorm van omscholing en andere via onderhandelingen overeengekomen oplossingen.

5.4. De Commissie besteedt weliswaar aandacht aan de mogelijke verstoring van de interne markt als gevolg van verschillen in belastingtarieven voor op fossiele brandstoffen gebaseerde energie, maar zij dient tevens rekening te houden met het feit dat vrijhandelsakkoorden een soortgelijk effect kunnen hebben doordat de verschillende wetgevingskaders van derde landen inzake energie en mededinging tot dumpingeffecten kunnen leiden. In de EU kunnen sectoren als de luchtvaart, de scheepvaart en het wegvervoer, de landbouw en visserij en energie-intensieve bedrijfstakken hiervan de dupe worden als zij aan de voorgestelde belastingmaatregelen worden onderworpen. De EU dient bij bilaterale of multilaterale handelsbesprekingen systematisch te eisen dat de ingevoerde producten voldoen aan haar sociale en milieuwetgeving of het equivalent daarvan ⁽¹³⁾.

Brussel, 26 september 2019.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ PBC 283 van 10.8.2018, blz. 83.

BIJLAGE

De volgende wijzigingsvoorstellen, waarvoor minstens een kwart van de stemmen werd uitgebracht, zijn tijdens de beraadslaging verworpen:

Paragraaf 4.5

Schrappen:

~~Conform artikel 192, lid 2, VWEU over de speciale overbruggingsclausule en/of artikel 48, lid 7, VEU over de algemene overbruggingsclausule moet de ontwikkeling van een echte energie-unie gepaard gaan met de overdracht van soevereiniteit.~~

Stemmen voor: 73

Stemmen tegen: 91

Onthoudingen: 11

Paragraaf 1.1.2

Wijzigen

Het EESC is ingenomen met een discussie over toepassing van het voorstel om een beroep te doen op de overbruggingsclausules om voor een besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen in de Raad en medebeslissing door het Europees Parlement te zorgen. Het EESC, dat binnen deze nieuwe structuur een belangrijke ondersteunende rol in de dialoog kan vervullen, dient daarbij te worden betrokken.

Het EESC staat achter verscheidene standpunten die in de mededeling naar voren worden gebracht, maar vindt dat bij de efficiënte aansturing van de klimaat- en energiestrategie en de versterking van de samenhang van de EU-wetgeving inzake energiebelasting rekening moet worden gehouden met de belangen van Europese ondernemingen, werknemers en andere belanghebbenden, inclusief consumenten. Betrokkenheid en inzet van het maatschappelijk middenveld, ondersteuning door de lidstaten en instemming en engagement van de sociale partners zijn van belang voor het welslagen van dit proces.

Stemmen voor: 65

Stemmen tegen: 105

Onthoudingen: 9
